

การศึกษาคติธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพิธีกรรมการบูชาปู่ตา
ของชาวบ้านทิพโส ต่าบลดอนกลาง อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

**A Study of the Buddhist Morals in Pu-Ta Worship Ritual of
Thippasot Village, Donklang Sub-District, Kosumphisai
District, Mahasarakham Province**

พระปลัดอภิสิทธิ์ ธมฺมวฑฺฒโน (สีปาแลว)¹

และ พระมหามิตร จิตฺตปญฺโญ²

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

PhrapaladApsit Dhammavuddho (Seepalaew)¹

and PhramahaMit Thitapanyo²

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: apsitseepalaew87@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความเชื่อพิธีกรรมการบูชาปู่ตาของชาวบ้านทิพโส ต่าบลดอนกลาง อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 2) เพื่อศึกษาคติธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพิธีกรรมการบูชาปู่ตาของชาวบ้านทิพโส ต่าบลดอนกลาง อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเป็นวิจัยทางด้านเอกสารพร้อมทั้งลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ (Interview) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีเนื้อหาในการสัมภาษณ์ ดังนี้ เช่น ความเป็นมาความสำคัญความเชื่อและคติธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏจากพิธีกรรมการบูชาปู่ตา ของชาวบ้านทิพโส ต่าบลดอนกลาง อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

* วันที่รับบทความ: 8 มกราคม 2562; วันที่แก้ไขบทความ 20 มิถุนายน 2562; วันที่ตอบรับบทความ: 21 มิถุนายน 2562

Received: January 8, 2019; Revised: June 20, 2019; Accepted: June 21, 2019

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความเชื่อพิธีกรรมการบูชาปู่ตาของชาวบ้านทิพโส ต่าบลดอนกลาง อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ความเชื่อและการบูชาปู่ตาของชาวบ้านโดยภาพรวมเป็นการขมาโทษแก่เจ้าบ้านเจ้าเมือง และเป็นการขอพรจากปู่ตาจงดลบันดาลให้หายจากการเจ็บป่วยโดยเอาเครื่องมาสักการบูชา เพื่อให้เจ้าปู่คุ้มครองบ้านให้มีความอุดมสมบูรณ์มีฝนตก ไม่ให้เกิดโรคภัยและทำไร่นานาให้ได้ผลดีทุกปีตลอดไป 2) คติธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพิธีกรรมการบูชาปู่ตาของชาวบ้านทิพโส ต่าบลดอนกลาง อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่าคติหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏ คือ หลักคติธรรม หลักศีล 5 หลักกฎแห่งกรรม หลักความกตัญญู หลักทศก และหลักศรัทธา

คำสำคัญ: คติธรรม; พิธีกรรมการบูชาปู่ตา

Abstract

The aims of this study were: 1) to study the belief of Pu-Ta worship ritual of Thippasot Village, DonklangSub-District, Kosumphisai District, Mahasarakham province; 2) to study the Buddhist morals appeared in such ritual. This study was a qualitative research through the data collection conducted by the fieldwork interview and in-depth interview to study the ritual's rationale, belief and religious morals.

The research results were that 1) in overall, the ritual is organized to ask for forgiveness from the city governors and blessing from Pu-ta (grandfather) to heal illnesses, to create richness, raining in the region, decease prevention and good result farming through scarifying; 2) the Buddhist morals appeared in this ritual were: Five Precepts, Law of Kamma, Gratitude, Six Directions and Faith.

Keywords: Morals; Pu-ta Worship Ritual

บทนำ

กลุ่มชนชาวอีสานมีคติความเชื่อในการดำเนินชีวิตที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ กล่าวคือ ความเชื่อในอำนาจลี้ลับที่เหนือธรรมชาติ เชื่อในเรื่องการรวมกลุ่มกันเพื่อตั้งหมู่บ้านชุมชนเพื่อการครองเรือน การทำมาหาเลี้ยงชีพที่ไม่ต่างอะไรกับมนุษย์กลุ่มชนชั้นอื่นๆ ซึ่งเป็นสัตว์สังคมที่มีการใช้ชีวิตพึ่งพาอาศัยกัน ดำรงอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นชุมชนที่อาศัยอยู่

บนโลกร่วมกัน มีความเชื่อ มีแนวคิด ความเคยชิน ถ่ายทอดสืบต่อกันมาจนกลายเป็นคติ ความเชื่อของชุมชนและกลายเป็นประเพณีกระทำสืบสานเรื่อยมา มนุษย์เราทุกคนล้วนมี สัญชาตญาณในการกลัวภัยอันตรายที่จะเกิดแก่ตนเองทรัพย์สินของตน เมื่อมีภัยอันตรายอัน นำสะพรึงกลัวเกิดขึ้นจึงเกิดมีความสะทสะถ่านลังเลใจเพื่อความปลอดภัยในชีวิต เป็นเหตุ ให้เกิดความเชื่อ ผีสง นางไม้ เทวดามี การบูชาอ่อนวอนเพื่อหวังให้ป้องกันรักษาให้เกิด ความปลอดภัยการอ่อนวอนบูชาเจ้าป่าเจ้าเขาซึ่งเชื่อกันว่ามีเทวดาอยู่ทั่วไปให้ปกป้องรักษา เพื่อที่ตนเองจะได้ปลอดภัยจากอันตรายต่างๆ มีการบูชากราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เข้าใจว่ามี อำนาจเหนือตนให้ลดบันดาลสิ่งที่ตัวเองปรารถนาบ้าง การบูชาจึงมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของ มนุษย์ก่อให้เกิดความเชื่อและศาสนาที่ใครไม่ควรลบหลู่ดูหมิ่น

หากจะศึกษาวิชาการทางศาสนาแต่ในแง่ศาสนาเดียวหาได้ไม่ ศาสนาไม่ได้เกิด ขึ้นมาเฉยๆ ไม่ได้เกิดขึ้นมาโดยบังเอิญทุกๆ ศาสนาย่อมได้กำเนิดจากอิทธิพลทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์สภาพสังคม ความเป็นอยู่ของหมู่ชนที่ลัทธิศาสนาได้ก่อกำเนิดขึ้นประกอบด้วย เหตุการณ์แวดล้อมซึ่งโดยมากมักเป็นเหตุการณ์รุนแรงจนมนุษย์ต้องคิดหาที่พึ่งหรือเครื่อง ช่วยเหลือที่สูงกว่าความสามารถของมนุษย์เอง การศึกษาเรื่องศาสนาจึงจำต้องทำไปพร้อม กับการศึกษาวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกันจึงจะเข้าใจเรื่องศาสนาถูกถ้วนดี (Luang Wichitwat hakan, 1980 : A-B)

ปู่ตา (ยาพ่อปู่) หรือศาลปู่ตาก็กำเนิดมาพร้อมๆ กับการตั้งชุมชน หมู่บ้านของชาว อีสานเมื่อมองไปรอบรอบๆ ชุมชนเราจะสังเกตเห็นว่าทุกหมู่บ้านในอีสานจะมีตูปู่ตาหรือ บ้านหลังเล็กๆถูกสร้างไว้ใกล้ๆ หมู่บ้านปกติแล้วจะเลือกเอาบริเวณที่มีป่าร่มรื่นเย็นสบายไม่ เข้าไปแผ้วถางบุกเบิกไม่ว่าจะเป็นต้นไม้หรือไม้ที่แห้งเป็นฟืนแล้วก็เอาไม้ได้สัตว์เลี้ยงต่างๆ จะต้องไม่ปล่อยให้เข้าไปรบกวนปู่ตา เชื่อกันว่าปู่ตาเป็นผีรักษาบ้านรักษาเมืองที่คอยดูแลปก ปักรักษาหมู่บ้านให้อยู่เย็นเป็นสุข ชาวอีสานเชื่อว่าผีปู่ตามีอิทธิฤทธิ์สามารถลดบันดาลให้เรา ได้ถ้าท่านพอใจ ดังนั้นจึงมีการบนบานศาลกล่าวให้ได้ตามที่เราตั้งใจจะมาเลี้ยง เช่น ไป คัดเลือกทหารไม่ยากได้ใบแดง เดินทางไปต่างถิ่นขอให้เดินทางปลอดภัย วัว ควาย หรือ สิ่งของสำคัญหายไปหรือการเจ็บป่วยเรื้อรัง ด้วยความเชื่อในอำนาจของปู่ตาจึงมีการเลี้ยงปู่ ตาหรือพิธีกรรมการบูชาปู่ตาเป็นประจำ

แม้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งเหตุผล สอนมิให้พุทธศาสนิกชนเชื่ออะไรง่าย ก็ตามแต่พระพุทธเจ้าก็ทรงสอนให้ชาวพุทธมีศรัทธาหรือความเชื่อและมีความเลื่อมใสในสิ่งที่ ควรเชื่อควรเลื่อมใสเพราะความเชื่อเป็นคุณธรรมที่จำเป็นเบื้องต้นในการนำไปสู่จุดหมาย

ปลายทางเราจะทำอะไรต่างๆ ความเชื่อ เช่น ชาวพุทธปฏิบัติตามหลัก ศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อบรรลุถึงมรรคผลนิพพานก็เพราะว่าเชื่อนิพพานมีจริง ชาวคริสต์เชื่อว่าสวรรค์มีจริงจึงเคารพรักพระเจ้าเพื่อจะได้ไปสวรรค์ถ้าไม่มีความเชื่อคนก็ไม่ทำอย่างที่เขากำลังทำถึงทำเพราะถูกบังคับก็ทำอะไรเสียไม่ได้ฉะนั้นความเชื่อจึงเป็นคุณสมบัติอันจำเป็นมาก ความเชื่อเรื่องปู้ตาของชาวบ้านก็เช่นเดียวกันแม้จะเป็นสิ่งที่มองไม่เห็นเป็นเรื่องที่พิสูจน์ไม่ได้ก็ตามแต่หากว่าถ้าการถือปฏิบัติตามคติความเชื่อที่สืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษนี้ได้ นำพาชุมชนให้อยู่เย็นเป็นสุขเกิดความสามัคคีในหมู่คณะ ปลูกฝังความกตัญญูกตเวทิต์ให้ลูกหลานได้ระลึกถึงบุญคุณของบรรพชนที่ได้บุกเบิกก่อสร้างหมู่บ้านขึ้นมาให้เราอาศัยอยู่ทุกวันนี้ก็นับว่าคติความเชื่อของชาวบ้านมีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับพุทธศาสนาโดยเฉพาะในเรื่องกรรมถ้าคนเรามีความเชื่อในหลักแห่งกรรมแล้วก็จะยอมจะเชื่อในเรื่องบาปบุญสวรรค์นรกและภพภูมิต่างๆ เรื่องทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่วดังที่พุทธเจ้าตรัสไว้ใน กาลามสูตรตติยนิบาตร อังคุตตรนิกาย (Thai Tipitaka,20/505/212) ว่าคนทำชั่วยอมเดือดร้อนในชาตินี้ ถ้าชาติหน้ามีจริงและนรกมีจริงตายไปแล้วเขาย่อมมีหวังเดือดร้อนในอนาคตอีก คนทำดียอมอยู่สบายในโลกนี้ตายไปแล้วถ้าสวรรค์มีจริงเขาก็มีหวังสุขสบายในโลกหน้าอีก จากพระสูตรนี้เราจะเห็นได้ว่าความเชื่อในบางสิ่งบางอย่างที่พิสูจน์ไม่ได้บางทีก็ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ให้ยุ่งยากนักเพราะถ้าเชื่อแล้วทำให้ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมถูกต้องตามครรลองของชุมชนและนำเราไปสู่การกระทำที่ถูกต้องก็น่าจะเพียงพอแล้ว

หมู่บ้านทิพโส ต่าบลดอนกลาง อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นชุมชนดั้งเดิมของชาวอีสานที่เข้ามาปักหลักตั้งถิ่นฐานมานานกว่า 100 ปี แล้วเป็นชุมชนขนาดกลางมีจำนวนประชากรกว่า 1,000 คน ทุกครัวเรือนนับถือศาสนาพุทธ และมีวัฒนธรรมประเพณีอีสานคือฮีตสิบสองครองสิบสี่ ถือเป็นประเพณีการทำบุญในแต่ละเดือนเป็นประจำสืบต่อกันมาเนื่อง จากการทำบุญตามประเพณีในแต่ละเดือนแล้วชาวบ้านทิพโส ยังมีพิธีกรรมการบูชาปู้ตาเป็นประจำทุกปีที่ทำสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน แม้ว่าการบูชาปู้ตาจะไม่ใช้ประเพณีของศาสนาพุทธแต่ชาวพุทธบ้านทิพโสก็ทำสืบต่อกันเรื่อยมาจนกลายเป็นคติความเชื่อของชุมชนเป็นพิธีที่ศักดิ์สิทธิ์มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน จะเห็นได้จากทุกปีจะมีประชาชนจำนวนมากมาร่วมพิธีกรรมการบูชาปู้ตาจึงทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจใคร่รู้ถึงความ เป็นมาของความเชื่อพิธีกรรมการบูชาปู้ตาที่มีความสัมพันธ์ต่อพระพุทธศาสนา

ผู้วิจัยจึงเลือกทำการศึกษาเรื่องการศึกษาคติธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพิธีกรรมการบูชาปู่ตาของชาวบ้านทิพโส ต่าบลดอนกลาง อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามโดยมุ่งทำความเข้าใจในมิติของความเชื่อของพิธีกรรมการบูชาและคติธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพิธีกรรมการบูชาปู่ตา ถึงแม้ว่าสภาพสังคมทุกวันนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ แต่การบูชาปู่ตาของชาวบ้านทิพโส ก็ได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เป็นการสวนกระแสสังคมปัจจุบันอย่างเห็นได้ชัดจึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยสนใจทำการศึกษาในประเด็นนี้ เชื่อว่าจะทำให้เราเข้าใจเรื่องศาสนาได้อย่างถูกต้องครบถ้วนดังที่ในสังคมไทยได้กล่าวถึงเรื่องของผีพร้าหมณ์ พุทธ มีความเกี่ยวข้องพัวพันกันมาจนแยกไม่ออกราวกับว่าต่างก็พึ่งพิงกันมาอิงอาศัยอยู่และสืบทอดความเชื่อต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเชื่อพิธีกรรมการบูชาปู่ตาของชาวบ้านทิพโส ต่าบลดอนกลาง อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาคติธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพิธีกรรมการบูชาปู่ตาของชาวบ้านทิพโส ต่าบลดอนกลาง อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดเป็นคำถามในการวิจัย จากนั้นจึงได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลภาคสนามแบบสัมภาษณ์ (Interview) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ในการศึกษาและรวบรวมข้อมูล โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) สำหรับประชากรผู้ให้ข้อมูล โดยมีเนื้อหาสำคัญ เช่น ความเป็นมาความสำคัญ ความเชื่อ และคติธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏจากพิธีกรรมการบูชาปู่ตา ของชาวบ้านทิพโส ต่าบลดอนกลาง อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ประชากรผู้ให้ข้อมูล สำหรับประชากรผู้ให้ข้อมูลผู้วิจัยได้ทำการกำหนดโดยการสรรหากุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการวิจัย ซึ่งใช้วิธีการแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 23 รูป/คน ประกอบด้วย กลุ่มประชากรแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

1) พระสงฆ์	5	รูป
2) กระจ้า	3	คน
3) ปราชญ์ชาวบ้าน	5	คน
4) ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน	5	คน
5) ผู้เข้าร่วมพิธีเป็นประจำ	5	คน
รวมกลุ่มเป้าหมายทั้งสิ้น	จำนวน	23 รูป/คน

1. เครื่องมือการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่สมบูรณ์ และได้ข้อเท็จจริงจากชุมชนที่ศึกษาวิจัย ครอบคลุมประเด็นอย่างครบถ้วน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่มุ่งศึกษา จึงได้กำหนดเครื่องมือในการศึกษาและรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล จากผู้ให้ข้อมูลโดยวิธีการถาม การจดบันทึก การบันทึกเสียง และกล้องถ่ายภาพ ตลอดถึงการใช้แบบสัมภาษณ์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลตามวัตถุประสงค์

2. การสร้างเครื่องมือวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่เป็นจริง และข้อมูลครอบคลุมตามประเด็นครบถ้วนสมบูรณ์ สำหรับนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เขียนสรุปและนำเสนอข้อมูลในแต่ละประเด็น ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

- 1) ทำแบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย
- 2) นำเสนอแบบสัมภาษณ์ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา
- 3) นำแบบสัมภาษณ์กลับมาแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา
- 4) นำเสนอแบบสัมภาษณ์ต่อผู้ทรงคุณจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องได้รายละเอียดตรงตามเนื้อหา คือ
 - พระครูสุธีคัมภีรญาณ, ผศ.ดร.
 - ผศ.ดร. ประยูร แสงใส
 - ผศ.ชอบ ดีสวนโคก
- 5) นำแบบสัมภาษณ์มาแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

6) นำแบบสัมภาษณ์ลงใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 2 ประเด็นหลัก คือ การรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร และการรวบรวมข้อมูลจากการสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการ ศึกษาโดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์สังเคราะห์และเขียนงานวิจัย พร้อมความเห็นของผู้วิจัย ทั้งนี้ มุ่งตอบวัตถุประสงค์และปัญหาที่ต้องการทราบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2539 และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ชาวบ้าน

การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ บทความ วารสารวิชาการ การสืบค้นข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Internet) ที่เกี่ยวข้องกับการบูชาปูตาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีผู้ศึกษาไว้ในแง่มุมต่าง ๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (Interview) โดยการทำเรื่องขอหนังสือรับรองและแนะนำตัวจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ทั้งหมดที่ได้จึงนำมาดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

1. ผู้วิจัยกำหนดวันเวลาและสถานที่ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

2. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีการจดบันทึกการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และการบันทึกเสียง

3. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) แล้วนำมาวิเคราะห์พร้อมทั้งแยกแยะจับประเด็นที่เกี่ยวข้อง กับการวิจัยเพื่อให้ข้อมูลนั้น เป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ชั้นลงภาคสนามเพื่อการสัมภาษณ์ข้อมูล

1. ดำเนินการประสานงาน และสำรวจบ้านทิพโส ต่าบลดอนกลาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม รวมถึงเตรียมกำหนดช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม

2. ดำเนินการสัมภาษณ์ตามกลุ่มบุคคลที่กำหนด ตามวันเวลาที่ประสานงาน

3. เก็บรวบรวมข้อมูล และจัดระเบียบเรียงเป็นหมวดหมู่

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลวิธีการเชิงคุณภาพโดยเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยายและพรรณนา (Descriptive Research) การนำเสนอข้อมูลการวิจัยจะอยู่ในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบภาพถ่ายและการพรรณนาความประกอบการบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เครื่องมือเก็บข้อมูลใช้แนวคำถามซึ่งผู้วิจัยกำหนดดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเอกสารและภาคสนามได้เพียงพอต่อการศึกษาตามวัตถุประสงค์บ้างแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นต้น โดยนำมาจัดหมวดหมู่ให้เป็นระเบียบตามเค้าโครงเรื่อง แล้วสรุปออกมา เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์และหาข้อมูลเพิ่มเติมต่อไป หลังจากนั้นอาจมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ โดยการสัมภาษณ์เข้าไปในบางประเด็นที่เป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ข้อมูลมากขึ้น และทำการวิเคราะห์ข้อมูลอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริงมากที่สุด

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความเชื่อพิธีกรรมการบูชาปู่ตาของชาวบ้านทิพโสด ตำบลอนกลาง อำเภอกอสมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า พิธีกรรมการบูชาปู่ตาเป็นคติความเชื่อที่ชาวอีสานได้กระทำสืบต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ และมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตการดำรงอยู่มาช้านาน ประเพณีการเลี้ยงปู่ตาจะกระทำพร้อมกันทั้งหมดหมู่บ้านกำหนดเวลาเลี้ยงปู่ต้ามักจะทำระหว่างเดือน 6-7 ชาวบ้านจะเลี้ยงปู่ตาก่อนที่จะเลี้ยงผีปู่ตา สถานที่เลี้ยงปู่ตาก็คือดอนปู่ตาอันเป็นสถานที่ปู่ตาสงสถิตอยู่ชาวบ้านแทบทุกหมู่บ้านจะเลือกป่าไม้ใกล้หมู่บ้านเป็นที่ปลูกหรือโองให้ปู่ตาอยู่ในหอบู่ตานั้น จะประกอบด้วยรูปปั้นปู่ตา แทนบูชา ข้าทาสชายหญิง รูปปั้นช้าง ม้าวัว ควาย หอก พวงมาลัย ดอกไม้ รูปเทียนซึ่งชาวบ้านมีความเชื่อว่าผีปู่ตาจะช่วยปกป้องรักษาคุ้มครอง หลังจากการบูชาแล้ว

ผลความสำคัญการบูชาปู่ตา จะได้เป็นมิ่งขวัญคู่บ้านคู่เมือง เป็นการเชื่อฟังบรรพบุรุษของชาวอีสานซึ่งได้บุกเบิกมาเป็นบ้านเป็นเมืองที่ร่มเย็น จะทำให้จิตใจ่องใสเบิกบานไม่เศร้าหมองอารมณ์ร้ายจะกลายเป็นอารมณ์ดีที่สุดในที่สุด ขอพรจากท่าน โดยการอธิษฐานแล้วสำนึกในใจ มีการพอรำ กินหล้าเมาสุราเฮฮา โดยเฉพาะผู้แก่วัยชรา มักจะดื่มสุรากันแล้วสนุกสนาน ผ่อนคลาย ทำให้เกิดความสามัคคี มีความสุขตลอดไป

ผลขั้นตอนการบูชาปู่ตา กระจำ คือผู้ที่อาวุโสซึ่งในหมู่บ้านตั้งขึ้นเอง ท่านก็มีหน้าที่เตือนให้ลูกบ้านทราบโดยทั่วกันว่าในวันนั้นๆ จะมีการทำพิธีบวงสรวงปู่ตาชาวบ้านก็มักจะเตรียมสิ่งของไปทำพิธีการกำหนดวัน เวลาและฤกษ์ยามมักจะเป็นข้างแรมและมักทำกันในตอนเช้า สิ่งของที่ชาวบ้านทุกคนที่จะนำไปบวงสรวงก็คือ มีไก่ต้มหนึ่งตัว น้ำหอมใส่ขันเหล้าหรือแอลกอฮอล์กลามะพร้าว ถือว่าทำเหมือนกับเป็นเหยื่อนำไปบวงสรวงเจ้าปู่ ใช้ใบมะพร้าวมาขมวดมัดเป็นปม ใช้แทนคนในครอบครัวมีจำนวนเท่าไรใช้ใบมะพร้าวแทนจำนวนเช่นกันนอกนั้นเป็นพวกวัวควาย หมู สุนัข เป็ด ไก่ ว่ามีจำนวนกี่ตัว ใช้แทนเท่ากันด้วยคือแสดงจำนวนสมาชิกในครอบครัวให้เจ้าปู่ได้รับรู้ทุกคนสักการะท่านแล้ว นำรูปเทียนและดอกไม้ ไปคนละ 1 คู่

ผลการดำเนินพิธี เจ้าบ้านก็จะเอาน้ำหอมเต็มขันใหญ่ๆ แล้วท่านก็เดินนำหน้าลูกบ้านด้วยไปยังตูปู่ตา เมื่อไปถึงแล้วท่านก็บอกให้ทุกคนนำเหล้าหรือกลาแอลกอฮอล์และทุกอย่างที่นำมาไปวางบนลานที่ทำไว้ในตูปู่ตาแล้วบอกให้ทุกคนนั่งคุกเข่า ประนมมือโดยสำรวมใจสงบนิ่งพ่อบ้านจะนำรูปเทียนไปวางแล้วจุด กล่าวทำพิธีบวงสรวงเป็นคำถวายสักการบูชาว่าที่นำมานี้ขอให้ท่านได้รับรู้ไว้ ทุกคนมีจิตใจพร้อมเพรียงกันมาบวงสรวงเจ้าปู่เจ้าบ้านผู้ดำเนินงานจะตักเอาน้ำหอมไปบวงสรวงเจ้าปู่จนหมดขันต่อไปก็เป็นหน้าที่ของลูกบ้านสรรงานเจ้าบ้านด้วยน้ำหอมที่เตรียมมาเสร็จจากขั้นนี้แล้วก็ต้มไก่ ใช้ฟืนก่อเป็นกองไฟ ต้มไก่ในหม้อดิน เครื่องเช่นไหว่ เครื่องเช่นปู่ตาได้แก่ พานพุ่มดอกไม้ รูปเทียน น้ำหอม เหล้าโรง ไก่ต้ม ไข่ต้มเมื่อถึงวันเลี้ยงปู่ตา ในตอนเช้าชาวบ้านจะร่วมกันบูรณะตูปู่ตาให้เป็นระเบียบ เช่นช่วยกันถางหญ้า จัดแท่นบูชา เปลี่ยนเครื่องนุ่งห่มหรืออาจจะซ่อมแซมห่อปู่ตาให้ดีกว่าเดิม โดยการเปลี่ยนเสามุงสังกะสีใหม่ เป็นต้นเมื่อจะเริ่มพิธีเลี้ยงปู่ตาเฒ่าจ๋าจะนำเครื่องเช่นและกระทงสงเคราะห์วางบนแท่นบูชาเสร็จแล้วเฒ่าจ๋าจะแบ่งอาหารที่ชาวบ้านนำไปเช่นออกเป็นสองส่วนส่วนหนึ่งให้ลูกหลานเอากลับไปบ้าน

ผลประโยชน์ของการบูชาปู่ตา เป็นการเชื่อทางใจว่า เมื่อเจ้าปู่มารับอาหารเครื่องเช่นนี้และขอรับรองให้ช่วยคุ้มครองป้องกันอันตรายทั้งปวง ให้แก่ครอบครัวสืบตระกูลตลอดไปขอให้ทุกคนประสบความสำเร็จและเจริญยิ่งขึ้น การเช่นเจ้าปู่เพื่อเป็นการขมาโทษแก่เจ้าบ้านเจ้าเมือง ขอท่านปู่ตาจงดลบันดาลให้หายจากการเจ็บป่วยโดยเอาเครื่องมาสักการบูชา เพื่อให้เจ้าปู่คุ้มครองบ้านให้มีความอุดมสมบูรณ์มีฝนตก ไม่ให้เกิดโรคภัยและทำไร่นานาให้ได้ผลดีทุกปีตลอดไป

2. ผลการศึกษาคติธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพิธีกรรมการบูชาปูตาของชาวบ้านทิพโส ต่าบลดอนกลาง อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การประกอบพิธีกรรมการบูชาปูตาของชาวบ้านทิพโส ต่าบลดอนกลาง อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม และศึกษาคติธรรมคำสอนที่ปรากฏในการประกอบพิธีกรรมการบูชาปูตา ผลจากการศึกษาคติธรรมที่ปรากฏในพิธีกรรมการบูชาปูตา ทำให้ผู้วิจัยได้เห็นหลักธรรมคำสอนที่สอดแทรกในพิธีกรรมการบูชาปูตา มีดังต่อไปนี้

1) หลักศรัทธา

ชาวบ้านทิพโส ต่าบลดอนกลาง อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีความศรัทธาต่อความเชื่อ 1) ความเชื่อเรื่องกรรม ทำให้คนระมัดระวังการกระทำ และตั้งใจทำงานไม่อ้อมนอนโซคชะตา 2) เชื่อในผลกรรม ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่วทำให้คนเกรงกลัวต่อบาป หรือวิบากกรรมที่จะได้รับ 3) เชื่อความที่สัตว์มีกรรมเป็นของตน ทำให้คนทำแต่คุณงามความดี เพราะถ้าทำไม่ดีก็จะต้องเสวยวิบากกรรมของตน 4) เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ผิดคนด้วยดี ก็สามารถเข้าถึงภูมิธรรมสูงสุดบริสุทธิ์หลุดพ้นได้ ดังที่พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญไว้เป็นแบบอย่าง

2) หลักกฎแห่งกรรม

ชาวบ้านทิพโส ต่าบลดอนกลาง อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีความเชื่อตามคติธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่ว่า หากบุคคลทำกรรมดี ก็จะไปสู่สุคติภพ คือมนุษย์ และสวรรค์ในระดับโลกียวิสัย ส่วนบุคคลผู้ทำความชั่ว ย่อมไปสู่ทุคติภพ หรืออบายภูมิ 4 ได้แก่ นรก เปรต สัตว์เดรัจฉาน และอสุรกาย

3) หลักความกตัญญู

ชาวบ้านทิพโส ต่าบลดอนกลาง อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีความกตัญญูต่อบรรพบุรุษเป็นอย่างดีเยี่ยม ดังจะเห็นได้จากการทำบุญอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้แก่ญาติ ผู้ล่วงลับไปแล้วหรือทำบุญอุทิศให้ผีปู่ตา ผีฟ้า ผีบรรพบุรุษ และผีไร้ญาติ ในเทศกาลสำคัญ เช่น วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันสารทไทย (บุญข้าวสาก) วันบุญข้าวประดับดิน เป็นต้น

4) หลักทิศก

ชาวบ้านทิพโส ต่าบลดอนกลาง อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีความกตัญญูรู้คุณทั้งต่อบุพการีและบรรพบุรุษของตนเอง ดังจะเห็นได้จากการเลี้ยงดูบุพการีตาม

หลักทิศ 6 ทางพระพุทธศาสนานอกจากนั้นชาวบ้านทิพโสด ตำบลตอนกลาง อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ยังมีความเชื่อพิธีกรรมการบูชาปู่ตา ซึ่งเชื่อว่าคอยให้ความคุ้มครองดูแลสมาชิกในครอบครัวเช่นการเข้าทำงานการสอบไล่ของลูกๆการไปเป็นราชการทหารที่ต้องเสี่ยงภัยอันตรายเป็นต้นฉะนั้นการสักการะกราบไหว้ ผีปู่ตา ผีในระดับนี้จึงเป็นการเกี่ยวเนื่องแห่งของประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่ายจึงต้องมีความกตัญญูต่อผีปู่ตาหรือผีที่มีคุณต่อตนเหล่านั้น

5) คติธรรม ศิล 5

ชาวบ้านทิพโสด ตำบลตอนกลาง อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีการรักษาศีล (บาลี: สีล) คือข้อปฏิบัติตนขั้นพื้นฐานในทางพระพุทธศาสนา เพื่อควบคุมความประพฤติทางกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงามมีความปกติสุข เพื่อให้เป็นกติกายกห้ามที่ใช้แก้ปัญหาขั้นพื้นฐาน 5 ปัญหาหลัก ซึ่งทำให้เกิดความสงบสุข และ ไม่มีการเบียดเบียนซึ่งกันและกันในสังคม

ประโยชน์ของศีลในขั้นพื้นฐานคือทำให้กาย วาจา ใจ สงบไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ทำให้สามารถที่จะทำให้จิตสงบได้ง่ายในการทำสมาธิ ในระดับของบรรพชิต ศีลจะมีจำนวนมาก เพื่อกำกับให้พระภิกษุสงฆ์สามเณรสามารถครองตนในสมณภาวะได้อย่างสมบูรณ์ และเอื้อต่อการประพฤติพรหมจรรย์ในขั้นสูงต่อไปได้

อภิปรายผลการวิจัย

1. อภิปรายผลการศึกษาคติธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพิธีกรรมการบูชาปู่ตาของชาวบ้านทิพโสด ตำบลตอนกลาง อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ชาวบ้านทิพโสด ตำบลตอนกลาง อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นคติความเชื่อที่ชาวบ้านทิพโสดได้กระทำสืบต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ และมีความเกี่ยวพันกับวิถีชีวิตการดำรงอยู่มาช้านาน ประเพณีการเลี้ยงปู่ตาจะกระทำพร้อมกันทั้งหมู่บ้านกำหนดเวลาเลี้ยงปู่ตามักจะทำระหว่างเดือน 6-7 ชาวบ้านจะเลี้ยงปู่ตาก่อนที่จะเลี้ยงผีปู่ตา สถานที่เลี้ยงปู่ตาก็คือ ดอนปู่ตาอันเป็นสถานที่ปู่ตาสงสถิตอยู่ชาวบ้านแทบทุกหมู่บ้าน จะเลือกป่าไม้ใกล้หมู่บ้านเป็นที่ปลูกหอหรือโองให้ปู่ตาอยู่ภายในหอบูตานั้น จะประกอบด้วย รูปปั้นปู่ตา แทนบูชา ข้าทาสชายหญิง รูปปั้นช้าง ม้าวัว ควาย หอก พวงมาลัย ดอกไม้ ธูปเทียน ซึ่งชาวบ้านมีความเชื่อว่าผีปู่ตาจะช่วยปกป้องรักษาคุ้มครอง หลังจากการบูชาแล้ว

ประมวล พิมพ์เสน จากหนังสือของตีอีसान ได้กล่าวถึงความเชื่อเรื่องผีปู้ตาของคนอีสานว่า ผีปู้ตาเป็นผีรักษาบ้าน รักษาเมือง ดูแลสังคมหมู่บ้าน ไม่ให้มีการข่มเหงรังแกเอาเปรียบกัน ปู้คือพ่อของพ่อ ตาคือพ่อของแม่ ชาวอีสานถือว่าเป็นญาติผู้ใหญ่จะต้องดูแลคุ้มครองลูกหลานให้อยู่ดีมีสุข พระอริยานุวัตร เขมจารีเถระ จากหนังสือวัฒนธรรมพื้นบ้านคติความเชื่อ กล่าวไว้เกี่ยวกับคติความเชื่อของชาวอีสานว่าคติความเชื่อ เจ้าภูมิ เจ้าไพร เจ้าป่า ผีสนามนางไม้ เป็นคติความเชื่อของชาวอีสานมาแต่โบราณ ซึ่งชาวไทยอีสานเรียกว่า “ไทยน้อย” เมื่ออพยพครอบครัวไปตั้งหมู่บ้านประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพอยู่แห่งใด มักเลือกชัยภูมิป่าเห็นเหมาะสมทำพิธีตั้งพระภูมิบ้าน เรียกว่า “ปู้ตา” หรือดอนปู้ตาให้เป็นพระภูมิเทพอารักษ์ของหมู่บ้าน เพื่อคุ้มครองดูแลหมู่บ้านรักษาผู้คนและสัตว์เลี้ยง ช่วยป้องกันอันตรายและภัยส่วนคติธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพิธีกรรมการบูชาปู้ตา มีคติธรรมคำสอนมากมายซึ่งเป็นหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาที่สอดแทรกออกมาจากคำสอนการประกอบพิธีบูชาปู้ตา อาทิเช่น คติธรรมเรื่องกฎแห่งกรรม มีความศรัทธาต่อความเชื่อ 1) ความเชื่อเรื่องกรรม ทำให้คนระมัดระวังการกระทำ และตั้งใจทำงานไม่อ่อนนอนโชคชะตา 2) เชื่อในผลกรรม ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว ทำให้คนเกรงกลัวต่อบาปหรือวิบากกรรมที่จะได้รับ 3) เชื่อความที่สัตว์มีกรรมเป็นของตน ทำให้คนทำแต่คุณงามความดีเพราะถ้าทำไม่ดีก็ต้องเสวยวิบากกรรมของตน 4) เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ฝึกตนด้วยดี ก็สามารถเข้าถึงภูมิธรรมสูงสุดบริสุทธิ์หลุดพ้นได้ ดังที่พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญไว้เป็นแบบอย่าง และมีคติความเชื่อตามคติธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่ว่า หากบุคคลทำกรรมดี ก็จะไปสู่สุคติภพ คือ มนุษย์ และสวรรค์ในระดับโลกียวิสัย ส่วนบุคคลผู้ทำความชั่ว ย่อมไปสู่ทุคติภพ หรือ อบายภูมิ 4 ได้แก่ นรก เปรต สัตว์เดรัจฉาน และอสุรกาย มีความกตัญญูรู้คุณทั้งต่อบุพการีและบรรพบุรุษของตนเอง ดังจะเห็นได้จากการเลี้ยงดูบุพการีตามหลักทศ 6 และมีการรักษาศีล 5 อย่างสม่ำเสมอ ได้กล่าวถึงลักษณะของพุทธธรรม กล่าวได้ ดังนี้ คำสอนเป็นกลาง ปฏิบัติสายกลางหรือลักษณะที่เป็นสายกลาง ไม่สุดโต่งในทางความคิดหรือสุดโต่งในทางปฏิบัติตน เห็นความสำคัญทางด้านจิตใจ และทางด้านร่างกายซึ่งสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ได้ จึงวางข้อปฏิบัติที่เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา แปลว่า ทางสายกลางหรือ ข้อปฏิบัติที่เป็นสายกลาง (มรรคมีองค์ 8) คือ ความพอดีและทักษะเกี่ยวกับ สัจธรรม ก็เป็นกลาง ความจริงที่เป็นกลาง ตามเหตุปัจจัยไม่ขึ้นกับใคร (เรียกว่า ปฏิจจสมุปบาท)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการศึกษา
 - 1.1 ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับพิธีกรรมการบูชาปู่ตา
 - 1.2 ควรมีการติดตามและประเมินผลที่ได้จากพิธีกรรมการบูชาปู่ตา
 - 1.3 ควรสร้างศูนย์เรียนรู้เกี่ยวกับปู่ตาเพื่อให้ข้อมูลกับผู้สนใจ
2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป
 - 1.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อพิธีกรรมการบูชาปู่ตาของชาวอีสานในแต่ละท้องถิ่นว่าจะมีความแตกต่างและเหมือนกันอย่างไร
 - 1.2 ควรมีการศึกษาคุณค่าของความเชื่อพิธีกรรมการบูชาปู่ตาของชาวอีสานในแต่ละท้องถิ่นว่าจะมีความแตกต่างและเหมือนกันอย่างไร

องค์ความรู้ใหม่

ชาวบ้านมีความเชื่อในเรื่องอำนาจของผีบรรพชนและป่าดอนปู่ตาอย่างจริงจัง ปฏิบัติ ยึดถือ และละเว้นอย่างเคร่งครัด จึงมีข้อห้ามและข้อปฏิบัติกับปู่ตานั่น ถือว่าเป็นกฎระเบียบที่ทุกคนในชุมชนต้องยอมรับพร้อมกับปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด มิฉะนั้นจะถูกลงโทษโดยมติชาวบ้าน นอกจากนี้ยังเชื่อว่าหากบุคคลใดไม่ปฏิบัติตาม หรือแสดงกิริยาอาการอันสื่อแสดงว่าดูถูกสถาบันดอนปู่ตา หรือไม่ยอมรับภาวะอำนาจของผีปู่ตาลงโทษไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง เป็นต้น ทำให้เกิดอุบัติเหตุต่างๆ เกิดอาการปวดท้อง ปวดศีรษะ เป็นไข้ เจ็บแขนขา หรือเกิดการอาเจียนตลอดเวลา และบางรายอาจถึงกับเสียชีวิตโดยไม่ทราบสาเหตุ หรือสุดท้ายก็แพทย์วินิจฉัยได้ ซึ่งชุมชนก็เชื่อว่าลักษณะดังกล่าวเป็นอำนาจของผีปู่ตาที่บันดาลให้เกิดขึ้น ข้อห้ามต่างๆในแต่ละชุมชนนั้นอาจกำหนดขึ้นจากมติที่ประชุมของชาวบ้าน หรือเฒ่าจ้ำจะเป็นผู้กำหนดขึ้นมาเองก็ได้ตามคำขอของผีปู่ตา ซึ่งได้มาเข้าฝันเฒ่าจ้ำให้กำหนดข้อห้ามต่างๆ ขึ้นมาเป็นต้นว่าห้ามผู้ใดยึดครองพื้นที่บริเวณป่าดอนปู่ตา หรือห้ามจับจองทรัพยากรต่างๆในอาณาบริเวณป่าดอนปู่ตา เพื่อเป็นกรรมสิทธิ์ส่วนตัวโดยเด็ดขาด

ห้ามจับสัตว์ทุกประเภทในบริเวณดอนปู่ตา ให้ถือว่าเป็นเขตอภัยทาน บ้างก็เชื่อว่า สัตว์เล็ก สัตว์ใหญ่ ที่อยู่อาศัยในบริเวณดอนปู่ตา คือบริวารของท่าน ห้ามผู้ใดล่าสัตว์เด็ดขาด จึงมักพบเสมอว่าในพื้นที่ดอนปู่ตาจะมีสัตว์หลายประเภทอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากห้ามตัดไม้ทุกชนิดในป่าปู่ตา จนกว่าจะได้รับอนุญาตจากเฒ่าจ้ำหรือได้รับอนุญาตจากมติของชาวบ้าน

จึงจะสามารถเข้าไปตัดไม้มาใช้ประโยชน์ได้ ในบางพื้นที่มีเงื่อนไขว่าจะต้องปลูกต้นไม้ชดเชย 1 ต้น หรือมากกว่านั้นในกรณีนี้ที่ตัดมา 1 ต้น ห้ามแสดงกิริยาและพฤติกรรมอันไม่เหมาะสมต่อสถานที่ เช่น ปัสสาวะ อุจจาระ ในเขตพื้นที่ตอนป่าห้ามประพฤตินในเชิงกามารมณ์ในตอนป่า หรือมีวสุมเสพของมีนเมา เพราะถือว่ามีเจตนาไม่เคารพต่อป่า ห้ามลอบหลู่ และกล่าววาจาใดที่สื่อเจตนาไม่เคารพป่าด้วยเหตุที่มีข้อห้ามเหล่านี้ พื้นที่ตอนป่าจึงมักเป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์ มีต้นไม้หนาแน่น มีสัตว์อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ตอนป่าจึงกลายเป็นวิธีการบริหารจัดการการใช้ทรัพยากรของชุมชนได้อย่างคุ้มค่าที่สุด

References

- Luang wicthiwathakan. (1980). *The universal religion.comparative religion. Creed and philosophy at various world (books 2 that.With Buddha).* Bangkok: printing The ball sat fairly loyal.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitaka : Thai Version.* Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Press.